

CERKNIŠKO JEZERO

Borut Rubinič

Velikost: 3500 ha – Cerknško polje,
1200-1600 (2600) ha – Cerknško jezero

Opis območja

Cerknško jezero je največje in obenem najbolj znano izmed vseh kraških polj, po katerih teče reka Ljubljanica. Jezero ni povsem pravi izraz za to območje, saj gre za kraško polje, ki je v najboljšem primeru do približno dveh tretjin napolnjeno z vodo, v najslabšem primeru pa po njem slikovito meandrija le nekaj majhnih potočkov, ki se zlivajo v strugo Stržena, glavnega vodnega vira Cerknškega polja. Cerknško jezero je torej presihajoče jezero, kar je na svetu enkratno kraški pojav. Stržen, ki se na Planinskem polju priključi Pivki in skupaj dobita ime Unica, v Močilniku pri Vrhniku se ju oprime ime Ljubljanica, z imenom Obrh izvira na jugovzhodnem delu polja in ponikne v Velikih in Malih Karlovcih, jamah v severozahodnem kotu polja. Jezersko dno, ki je poleti popolnoma brez vode, pokriva združba bičja in trstičja, obsežnejši sestoji trsja so v Zadnjem kraju,

foto/Borut Rubinič

Rdečenoga postovka *Falco tinnunculus*

na Leviščih, v Dojicah in ob nekaterih vodnih virih. Na predelih, ki jih voda le občasno poplavlja, rastejo šaši, na še bolj sušnih delih pa travišča, ki jih poleti povečini kosijo. Severni in severovzhodni deli polja so ponekod ekstenzivno obdelani, ne manjka številnih mejic, grmišč, gozdičev in sadovnjakov, ki skupaj oblikujejo razgibano krajinsko podobo. Večina zaselkov leži na severnem in severovzhodnem robu polja, medtem ko je osrednje območje le skromno poseljeno z nekaj manjšimi vasicami. Cerknško polje z zahodne strani obdaja mogočni masiv

Javornikov, z vzhodne strani se nad poljem dviga "čarovniški hrib" Slivnica.

Dostop

Z avtoceste Ljubljana-Divača zavijemo na odcepu za Unec in Cerknicoa in sledimo cestnim oznakam vse do Cerknice. Jezeru se lahko približamo z več strani. Najobičajnejša pot je za mostom čez Cerknšičico v središču Cerknice. Cesta vodi do vasi Dolenje Jezero in skozi vas v samo osrčje jezera. Na severozahodni konec jezera pridemo skozi Dolenjo vas (v središču Cerknice zavijemo proti jezeru v bližini avtobusne postaje in sledimo cesti), na južni konec po cesti Cerknica - Bloke. V vasi Grahovo zavijemo proti Žerovnici, od tam pa se lahko jezeru približamo po različnih poteh v vaseh Lipsenj, Žerovnica, Gorenje Jezero, Laze in Otok. Iz Ljubljane pelje avtobus v Cerknico in po cesti naprej proti Blokam in Staremu Trgu, tako da lahko izstopimo v kateri koli vasi ob jezeru in se na bližnje jezero odpravimo peš. Vlak pelje le do Rakeka, vendar tudi od tam v pol ure hoda že dosežemo skrajni severni konec jezera.

Gnezditve

Cerknško jezero je gnezdišče mnogih vodnih vrst ptic, ki v Sloveniji sicer niso bogato zastopane. Tu imajo svoje edino redno gnezdišče kostanjevka *Aythya nyroca*, žličarica *Anas clypeata*, rjavovrati ponirek *Podiceps grisegena*, bobnarica *Botaurus stellaris* in rdečenogi martinec *Tringa totanus*. Druge pomembne gnezdilke so še reglja *Anas querquedula*, kosec *Crex crex*, grahasta tukalica *Porzana porzana*, mala tukalica *Porzana parva*, kozica *Gallinago gallinago*, veliki škurh *Numenius arquata*, rumena pastirica *Motacilla flava*, pisana penica *Sylvia nisoria*, škrlatec *Carpodacus erythrinus* in trstni strnad *Emberiza schoeniclus*.

Prezimovanje

V zimskem času je stanje vode Cerknškega jezera navadno najvišje in obsežna vodna površina je pogosto prizorišče manjših ali večjih jat različnih rac (mali žagar *Mergellus albellus* in veliki žagar *Mergus merganser*, zvonec *Bucephala clangula*...), pogosti so polarni slapniki *Gavia arctica* in vse vrste ponirkov.

Prelet

Jate vodnih ptic se v času spomladanskega preleta še povečajo. Takrat je moč opazovati veliko število dolgorepih rac *Anas acuta*, žličaric, regelj, črnovratih ponirkov *Podiceps nigricollis*, kasneje pa črnih čiger *Chlidonias*

foto/Borut Rubinič

Pogled s Slivnice na Cerknjsko jezero jeseni

niger, med katerimi je neredko tudi kaka beloperuta čigra *Chlidonias leucopterus* ali belolična čigra *Chlidonias hybridus*. Spomladi se na plitvinah ob jezeru zadržujejo tudi velike jate togotnikov, prib *Vanellus vanellus* in močvirskih martinca *Tringa glareola*, poleti in zgodaj jeseni se ob preostali vodi pojavljajo tudi številne druge vrste pobrežnikov.

Polja med jezerom in krajema Martinjak in Cerknica so izjemno primerna za opazovanje ujed. Spomladi se tu zbirajo velike množice kanj *Buteo buteo*, lunjev, zelo impresiven je tudi majski prelet rdečenogih postovk *Falco vespertinus* in škrjančarjev *Falco subbuteo*. Pogosto se na jezeru pojavljajo orli belorepci *Haliaeetus albicilla*, ki verjetno gnezdijo v bližini, nad pobočji Javornikov se pojavlja orel kačar *Circaetus gallicus*, jezero pa večkrat obišče tudi manjša skupina črnih štokrelj *Ciconia nigra*, ki prav tako gnezdijo v bližini jezera.

Druge zanimive živali

Cerkniško jezero obdajajo obsežni gozdovi, ki jih naseljujejo mnoge pri nas živeče vrste velikih sesalcev: medved, srna, jelen, ris, jazbec, divja mačka in celo volk. Omeniti velja tudi ščuko, menka in znamenitega proteusa, endemično dvoživko dinarskega krasa, ki živi v podzemnem kraškem sistemu pod Cerknjskim jezerom in okoli njega.

Isolla della Cona

poročilo z društvenega izleta

Borut Rubinič

Osmega januarja 2000 se je približno 15 ljubiteljev ptic odpravilo na društveni izlet v sosednjo Italijo. Obiskali smo izliv Soče, kjer leži idilični rezervat *Isola della Cona*. Če bi naročali vreme za ta doživeti dan, verjetno ne bi mogli izbrati tako primerne, kakršno je bilo prav na dan našega obiska. Zimsko sonce je kot umetnik na platno risalo ostre podobe s snegom prekritih Julijcev na zakulisje temno

modrega neba, medtem ko je naša družina stala ob morskem obrežju in opazovala številne vodne ptice, ki se niso zmenile za razposajeno igro skromnih pen na valčkih rahlo razburkane turkizne preproge.

Tudi ptic je bilo tega dne videti obilo. V sladkovodnem močvirju smo v udobju prijetnih opazovalnic občudovali pestro paleto različnih vrst rac, vse tri običajne vrste gosi, velike bele, male bele in sive čaplje, pribe in rdečenoge martinca. Na morju smo začudeno strmeli v desetstisočglave

foto/Borut Rubinič

Sive gosi *Anser anser*

jate žvižgavk, mlakaric in lisk, ki na slovenski obali niso ravno vsakdanji pojav. Nekaj kasneje smo se znašli še na desnem bregu Soče, na plitvinah blizu vasi Fossalon, ki so znane po svojem pobrežniškem obilju. To, obilje namreč, je bilo tudi v času našega obiska več kot očitno. Ker smo naleteli ravno na oseko, so bili blatni položi najbolj izpostavljeni, pobrežniki pa so se po njih sprhajali v večstoglavih jatah. Opazovali smo velike škurhe, ki tu prezimujejo, črne prosenke, rdečenoge martinca in spremenljive prodnike. Na morju so plavale jate zvoncev, srednjih žagarjev in labodov grbcev.

foto/Borut Rubinič

Iz opazovalnic smo občudovali pestro paleto različnih vrst rac, vse tri običajne vrste gosi, čaplje...